

7 ביוני 2016

לכבוד

חה"כ יעקב מרגי, יו"ר

חברות וחברי ועדת החינוך, התרבות והספורט

הכנסת

ירושלים

שלום רב,

הנדון: מסע הסתה נגד החופש האקדמי ונגד האקדמיה

אנו רואים בדאגה רבה את הדיון הדחוף שנקבע למחר בוועדה שבראשותך בעניין ה"פוליטיזציה באקדמיה", ואשר נועד לקרוא לסדר את ראשי המוסדות להשכלה גבוהה ולדרוש מהם לנקוט בסנקציות נגד חברות וחברי סגל אקדמי, שעל פי הנטען מעורבים ב"פעילויות אנטי ציוניות חמורות".

1. בשנים האחרונות אנו עדים למהלכים שונים שנועדו לפגוע בחופש הביטוי ולהשתיק ביקורת נגד המדינה. מסע זה כולל חקיקה, החלטות מנהליות ואף מסע השמצות נגד ממלאי תפקידים ממלכתיים, בתי המשפט, אמצעי התקשורת, ארגונים ויחידים בחברה האזרחית, אמנים ועוד. בחודשים האחרונים חלה ההסלמה בציד המכשפות, בדמות מתקפה אלימה ומסוכנת שמתנהלת במשולב, ועל פני הדברים בתיאום, בין בכירים ובכירות בזירה הפוליטית לבין קבוצות אספסוף משולהב ותועמלנים משולחי רסן.

2. הדיון בוועדה נקבע על רקע פרסום מסית נוסף של גורמים, שפועלים נגד כל מה שאינו "ציוני" בעיניהם, באמצעות סימון "בוגדים" ו"שתולים" ובקריאה להשתיקם ולהעלימם מהזירה הציבורית.

3. הפרסום ש"לכבוד" מכונסת הוועדה מתמקד לכאורה בקריאות לחרם על מדינת ישראל אך למעשה מכוון למנעד רחב של פעילויות והתבטאויות של הסגל והסטודנטים במוסדות ההשכלה הגבוהה בישראל. באחריותו קורא הפמפלט להטלת סנקציות חמורות, לרבות פיטורין, ולחקיקה שתצמצם את חופש הביטוי האקדמי ואת חופש הביטוי הפוליטי באקדמיה. בין הפעילויות המסומנות כ"אנטי ציוניות" נמנות "הפגנות ותערוכות התומכות בשלילת קיומה של ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית", "ביזוי סמלי המדינה", ותמיכה בסרבנות מצפון. מחברי הפרסום, שניכסו לעצמם מונופול על הציונות והאזרחות הטובה, אף קוראים

להטיל סנקציות על מוסד אקדמי שיאפשר סטייה אידיאולוגית כאמור, ולהטיל את האחריות להתרחשותה על ראשי האוניברסיטאות.

4. בהמשך לכך נקראו ראשי המוסדות להשכלה גבוהה לבוא ולהתייצב בפני הוועדה ובפני כותבי הפרסום, לתת הסברים, להכות על חטא ולהבטיח שיטהרו את המוסדות שבראשותם. התנהלות זו חותרת תחת אושיות הדמוקרטיה הישראלית, ואף צפויה לפגוע בדמותה של ישראל ושל האקדמיה הישראלית ובין היתר לעודד את החרמתן.

5. החופש האקדמי הוא כידוע זכות יסוד – נשמת אפה של הדמוקרטיה, "חירות העומדת בפני עצמה"; על כן, לעיתים אפילו "ביטוי שחופש הביטוי אינו מגן עליו, עשוי לחסות תחת כנפיו של החופש האקדמי" (ע"פ 2831/95 אַלְבָּה נ' נ"י, פ"ד נ(1) 221, 335). "מחקר, לימוד והוראה בכל תחומי הרוח האנושית, שאין עליהם אזיקים מרוממים את הפרט בחברה ועמו את החברה כולה" (שם, שם).

6. כמו חופש הביטוי כך גם החופש האקדמי נבחן ב"מקרים קשים" ולא בעת השמעת דברים שבלב הקונצנזוס. מסיבה זו נקבע זה מכבר, כי "בית-המשפט לא יתערב בפעולותיו של פרופסור באוניברסיטה, אפילו היא בבעלות המדינה, כאשר הוא מפרסם את מאמריו, אפילו לא ינעמו לשלטון" (בג"צ 291/74 בֵּילֵט נ' הַרְבַּ שְׁלֹמָה גוֹרֵן, פ"ד כט(1) 98, 102).

7. מסיבה זו ראה אף המחוקק לנכון לרומם ולהדגיש את מעמדו של החופש האקדמי בחוק המועצה להשכלה גבוהה, התשי"ח-1958, וקבע חיץ בין סמכויותיה המנהליות של המדינה בכל הנוגע לניהול מערך ההשכלה הגבוהה בישראל, לבין המעורבות בתכניה ובשיח המתנהל בין כתליה. חיץ זה מהווה גם את קו הגבול, שמעבר לו אין מוסד להשכלה גבוהה רשאי להתערב בעבודתם ובהתבטאויותיהם של המרצים והמרצות שבשורותיה. על כן גם אם יידרשו לכך מנועים מוסדות אלו לפטר או לפגוע בדרך אחרת במרצים ובסטודנטים בשל פעילותם ועמדותיהם הפוליטיות.

8. זאת ועוד, דווקא הלחץ המתמשך שמופעל על ראשי המוסדות להשכלה גבוהה - למשטר את השיח הפוליטי ולהגביל את חירות המחשבה והביטוי של חברות וחברי הסגל - ולא כל שכן כניעה לו, הם שמוציאים את דיבתה הרעה של ההשכלה הגבוהה בישראל.

בכבוד רב ובברכה,

אבנר פינצ'וק, עו"ד   טל חסין, עו"ד

העתקים: ראשי המוסדות להשכלה גבוהה